потребности всех библиотек республики. 5. Регулярная доставка газеты библиотекам.

Далее необходимо решение вопроса о формировании заказов от библиотек и выполнении этих заказов. То есть необходим сбор информации, ее систематизация, обращение к издательствам для приобретения соответствующей литературы и ее рассылка по библиотекам. Здесь возникает целый комплекс задач, которые выполнить силами редакционного коллектива окажется весьма сложно. Но организация такой работы вполне под силу негосударственному издательству, например "Красико-Принт".

В структуре этого издательства есть ряд редакций, специализирующихся на подготовке и выпуске газет и журналов разной направленности, имеются: отдел маркетинга, складские помещения, транспорт и система доставки заказов до любого райцентра республики. Функционирует и служба, устанавливающая взаимодействие с типографиями. При разумной постановке дела можно было бы предусмотреть получение для библиотек изданий по более низкой цене (за счет приобретения в типографиях так называемых сверхтиражных экземпляров).

Новая методология взаимодействия библиотек и негосударственных издательств должна учитывать и то обстоятельство, что такие издательства способны выполнять ряд функций, не присущих государственным издательствам.

В качестве примера можно сослаться опять-таки на "Красико-Принт", где организована система подписки по каталогу на книги, периодику (преимущественно журналы), аудио- и видеокассеты, компьютерные игры. Каталог ориентирован на обеспечение подписчиков прежде всего российскими изданиями.

Прямые контакты с редакциями и крупными поставщиками российских журналов (около 30 партнеров в г. Москве) позволяют нам проводить подписку почти на 5000 наименований российских изданий. При этом обеспечивается доставка изданий в библиотеки (по г. Минску) и гарантируется возврат денег в случае невыполнения заказа.

Такого рода элементы сервиса, очевидно, могут гармонично дополнить традиционные пути формирования библиотечных фондов через подписку.

В целом можно сказать, что нынешние возможности негосударственных издательств создают гораздо лучшие предпосылки для комплектования библиотечных фондов, чем это имело место ранее. Однако для использования данных возможностей необходимо и библиотекам проявить больше активности в практической реализации новой методологии.

Сучаснае недзяржаўнае кнігавыданне ў статыстыцы друку

Анатоль ВАРАНЬКО, дырэктар
Нацыянальнай кніжнай палаты Беларусі

Дынамічныя змены, якія адбываюцца ў жыцці нашай дзяржавы, павышаюць значнасць статыстыкі, прызванай аб'ектыўна ацэньваць узровень развіцця розных грамадскіх з'яў і ўплываць на іх.

У поўнай меры гэта датычыць і статыстыкі друку, якой уласцівы метады вызначэння колькаснага і дыферэнцаванага бакоў развіцця выдавецкай справы, надае лічбавае выражэнне заканамернасці гэтага развіцця ў канкрэтных умовах.

Базай і крыніцай статыстычнага ўліку выдавецкай прадукцыі Беларусі служаць

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

абавязковыя бясплатныя экземпляры, якія паступаюць у Нацыянальную кніжную палату Беларусі ад паліграфічных прадпрыемстваў, друкарняў, выдавецтваў незалежна ад формы ўласнасці, месцазнаходжання і ведамаснага падпарадкавання.

За апошнія гады (з 1992 г.) у беларускім кнігавыданні адбыліся значныя змены. Пачаўся інтэнсіўны працэс дэманапалізацыі выдавецкай дзейнасці, побач з 11 дзяржаўнымі выдавецтвамі і 17 ведамаснымі выдаючымі арганізацыямі з'явілася шмат недзяржаўных (прыватныя, акцыянерныя, змешаныя, фірмы, кампаніі, малыя прадпрыемствы і г.д.). Атрымалі ліцэнзіі на выдавецкую дзейнасць звыш 1300 выдаўцоў. Узнікненне недзяржаўных выдавецтваў, заснаваных на розных формах уласнасці, стварыла прынцыпова новую сітуацыю ў кніжнай справе. Была разбурана дзяржаўная манаполія на кнігавыдавецкую дзейнасць і ўзнікла рэальная канкурэнцыя паміж выдавецтвамі. Гэта стала магчымым таму, што рэарганізацыя кіруючых структур і эканамічных адносін мела не забараняльны, а вырашальны характар.

"Рыначнікі" ўзялі старт з нуля, пачалі з малога, не абцяжараныя тэматычнымі планамі і цэнавымі прэйскурантамі, і гэта дало магчымасць выраўняць умовы. З гэтага моманту дзяржаўны выдавецкі сектар паступова год ад году стаў саступаць свае пазіцыі па выпуску кніжнай прадукцыі і перыёдыкі.

У мэтах характарыстыкі сучаснага ўзроўню кнігавыдання мэтазгодна прывесці дынаміку яго развіцця пачынаючы з 1992 г.

Год	Дзяржаўныя выдавецтвы		Недзяржаўныя выдавецтвы	
	Колькасць кніг і брашур	Наклад, тыс.экз.	Колькасць кніг і брашур	Наклад, тыс.экз.
1992	1013	35427,3	254	34727,6
1993	917	35849,0	749	60650,4
1994	835	29076,1	1043	50561,9
1995	654	19551,7	1459	42421,9

Калі ўважліва прааналізаваць статыстычныя дадзеныя па выпуску кніжнай прадукцыі і перыядычных выданняў, то можна зрабіць аптымістычны погляд на сучасны стан развіцця кнігавыдання, нягледзячы на даволі цяжкае і складанае эканамічнае становішча дзяржавы. Справы на кніжным рынку не такія ўжо дрэнныя, ідзе канкурэнтная барацьба за пакупніка, за насычэнне рынку. Паводле закону, дзяржаўным і недзяржаўным выдаўцам дадзена аднолькавая эканамічная свабода, тэматыку выданняў яны выбіраюць самі, за выключэннем сацыяльна значнай літаратуры (навучальная, дзіцячая, даведкавая, вытворчая і г.д.), якая датуецца з боку дзяржавы і прыярытэт на яе выпуск аддаецца пераважна дзяржаўным выдавецтвам.

У сусветнай практыцы статыстычнага ўліку выдавецкай дзейнасці існуюць дзве характарыстыкі кнігавыдання: першая — колькасць кніг на 1 млн. жыхароў; другая — колькасць кніг на душу насельніцтва.

Напрыклад, статыстыка спажывання кніг у Англіі, Іспаніі, Паўднёвай Карэі: на 1 млн. насельніцтва прыходзіцца каля 1000 назваў, у Францыі — 800, ЗША — 240, Кітаі — 60, Расіі — 200, у Беларусі — 320.

Другі рад — вытворчасць кніг на душу насельніцтва: ЗША — 10, Расія — 9,5, Францыя — 5, Кітай — 3,5, Беларусь — 6,2.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

Што да нашай дзяржавы па лічбах на 1 млн. насельніцтва і душу насельніцтва, то гэтыя звесткі адносныя, бо ўлік экспарту і імпарту кніг у вартасным плане і па гандлюючых краінах не вядзецца.

Нацыянальная кніжная палата Беларусі ажыццяўляе статыстычны ўлік выпуску выдавецкай прадукцыі, што па сэнсе адпавядае вытворчасці выданняў. Статыстыка распаўсюджання выданняў фактычна адсутнічае. Не распрацавана сістэма ўзаемасувязі паказнікаў, якія характарызуюць вытворчасць і распаўсюджанне друкаванай прадукцыі. Стварэнне механізму ўліку распаўсюджання выданняў значна падвысіла б эфектыўнасць самой статыстыкі.

За апошнія гады мы ўбачылі шмат розных, цікавых выданняў, выпушчаных беларускімі выдаўцамі, пра якія раней не маглі нават марыць. Адчуваецца подых свежага ветру і больш яскравага святла. Галоўнае — не хваляваццa.

Деятельность Национального агентства ISBN в Беларуси

Елена ИВАНОВА, зав. отделом
научно-технической информации и стандартизации,
Национальная книжная палата Беларуси

Международная стандартная нумерация книг — система, существующая уже более 20 лет. Основой системой является универсальный идентификационный код ISBN.

Руководство системой на международном уровне осуществляет Международное агентство ISBN в Берлине, обеспечивающее определение идентификатора группы, который обозначает страну (985 — Беларусь) или группу стран (0 — англоязычные страны). Вся ответственность за использование системы возлагается на групповой орган ISBN; в Беларуси это Национальное агентство по международной стандартной нумерации книг (ISBN).

Агентство приступило к своей деятельности в феврале 1993 г. Приказом Министерства информации от 15 февраля 1993 г. было установлено, что функции Национального агентства ISBN возложены на Национальную книжную палату Беларуси. Национальным агентством ведется работа по следующим направлениям.

1. *Присвоение издательских идентификаторов.* По состоянию на 01.10.96 г. системой ISBN в Беларуси охвачено 502 издателя, что составляет 37% от их общей численности — 1341 издательство и издающая организация. Для получения идентификатора им надо предоставить в Национальное агентство ISBN копию издательской лицензии и заявление с просьбой выделить идентификатор.

2. *Расчет и распечатка блоков ISBN по специальной программе ЭВМ.* Рассчитанный и распечатанный блок состоит из 16 номеров. Каждый номер представляет собой код, состоящий из аббревиатуры ISBN и 10 цифр, разделенных между собой дефисами.

Например, 985-8005-03-2

```
|    |    |  └ - - - - - - - - - контрольная цифра
|    |    └ - - - - - - - - - - - идентификатор названия
|    └ - - - - - - - - - - - - - идентификатор издателя
└ - - - - - - - - - - - - - - - - идентификатор группы
```

3. *Разработка нормативной и методической документации по вопросам ISBN в Беларуси.* Основой функционирования системы ISBN в Беларуси являются стандарт

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ